

Kennis mag weer in het onderwijs

De nieuwe minister van Onderwijs moet het mbo redden uit de handen van diens eigenaren, ook al zien die nu dat ze op de foute weg waren, zegt **Harm Beertema**.

Leraren hebben geen toegevoegde waarde meer', sprak de 26-jarige doctorandus onderwijskunde in kokerrok en op kekke pumps tegen de zaal met leraren, teamleiders en managers van mijn ROC. Op mijn vraag wat ze precies bedoelde, legde ze geduldig aan de ervaren mbo-leraren uit dat de moderne mbo-leerling behoorde tot de generatie-Einstein die zijn informatie overal vandaan haalde, die bovendien multitasking was en die niets meer had aan een leraar 'met een verhaal'.

Internet haalde de duizend jaar oude leerprincipes overhoop, alles werd anders; er was een nieuwe mens in de maak. Het verhaal van de leraar stond bovendien bol van ouderwetse kennis en vorming en die had, dat wist toch iedereen, afgedaan. De moderne leerling construeerde zijn eigen kenniskader, waarin niets hetzelfde bleef; kennis van vandaag was morgen achterhaald. De nieuwe leraar was geen leraar meer, maar een coach, die de leerling de ruimte gaf om zijn eigen leervragen te bepalen en zijn eigen traject te kiezen. Het was 2004 en het competentieonderwijs was geboren.

De overheid had zich teruggetrokken uit de zorg, het wonen en het onderwijs. Het werkgeverschap, de inhoudelijke en uitvoerende macht werd overgedragen aan het middenveld, de zoge-

naamde koepelorganisaties. De managers daar zagen hun kans en harkten alle macht naar zich toe. Een golf van fusies overspoelde het land (ROC's tot 37 duizend leerlingen toe) en de lumpsumfinanciering (de zak met gemeenschapsgeld die naar eigen inzicht besteed mag worden) werd aangewend voor prestigieuze huisvesting van scholen en vooral voor bestuursbureaus, auto's met chauffeur, salarissen en pensioenstortingen voor bestuurders.

Het lerarenberoep was altijd uitdagend geweest; binnen afgesproken kaders gaf de leraar zelf vorm aan het onderwijs. Nu daalde de aantrekkelijkheid van het beroep razendsnel, want de leraar werd gereduceerd tot een productiemedewerker die hier en daar wat begeleidde en verder afvinkte wat leerlingen zich aan vage competenties hadden eigen gemaakt. Tegelijkertijd steeg de positie van bestuurders tot ongekende hoogte. De ex-wethouder van onderwijs van Rotterdam ziet het als een prachtige carrièrestap als hij voorzitter wordt van een ROC. In Eindhoven staat een ex-bankier op het punt voorzitter te worden.

Doordat de overheid zich afzijdig hield, kon het gebeuren dat het competentieonderwijs met veel bestuurlijke dwang, zelfs met intimidatie, werd opgelegd aan het werkveld. Dit heeft een enorme schade aangericht. Bij het meldpunt intimidatie van Beter Onderwijs Nederland hebben zich vele tientallen leraren aangemeld tegen wie ontslagprocedures werden ingezet, louter omdat ze kritisch waren over het Competentie Gericht Onderwijs. Dit heeft geleid tot persoonlijke drama's, gezinnen die van de ene dag op de andere zonder inkomen zaten, gedreven onderwijsmensen die met een burn-out thuis kwamen te zitten.

Ik zelf heb ooit een spreekverbod opgelegd gekregen. Maar het allerergste was dat het mbo, dat ooit kwaliteit bood en professionals afleverde en daarmee zeer emancipatorisch was, nu in een chaos veranderde. Het examensysteem is ontmanteld, waardoor diploma's geen landelijke erkenning meer hebben, kennisvakken zoals Nederlands en Engels zijn op veel scholen domweg afgeschafte en vervangen door projecten waarin leerlingen met Google aan de gang gaan. De stages vallen onder de onderwijstijd, waardoor leerlingen weinig op school zitten.

De gedreven, ervaren leraren houden het voor gezien en werken nu in het voortgezet onderwijs. Op vacatures reageren alleen nog maar zij-instromers zonder visie op onderwijs, mens en maatschappij en zonder pedagogisch-didactische competenties. Het huidige mbo is armoedig, zielloos onderwijs waardoor leerlingen niet uitgedaagd worden en waar hun talenten worden verspild. De mbo-raad, de Colleges van Bestuur, de

kenniscentra, ze hebben allemaal met bijna religieuze ijver het Competentie Gericht Onderwijs uitgerold over het land. Ze hebben het gedaan met bestuurlijke dwang, met intimidatie, met een bewust beleid van het versneld laten vervangen van ervaren leraren door instructeurs op mbo-niveau en door meer managers, zoals te lezen staat in een beleidsnota van het Horizon College. Ze hebben

Ze hebben tot aan de Tweede Kamer toe gelogen en bedrogen

voorlichters vervangen door spin-doctors en professionele lobbyisten en ze hebben tientallen miljoenen euro's uitgegeven aan glossy's waarin alleen maar succesverhalen worden opgedist. Ze hebben tot in de Tweede Kamer aan toe gelogen en bedrogen tegen de minister, de staatssecretaris en de Vaste Kamercommissie Onderwijs dat

het allemaal fantastisch ging, dat ze op schema lagen en dat leerlingen en leraren enthousiast waren over de nieuwe dynamiek die dankzij hun frisse en krachtvolle bestuurswerk was ontstaan in het mbo. Ze hebben de critici genegeerd, belachelijk gemaakt en verketterd.

Maar deze week (Binnenland, 9 maart) is er plots sprake van voortschrijdend inzicht. Het Competentie Gericht Onderwijs dreigt op een fiasco uit te lopen, zeggen de directeurs, de mbo-raad en de kenniscentra in koor. Niemand weet meer waar een mbo-opleiding nu eigenlijk voor staat. Kees Letteroo van ROC Eindhoven, die bij hoog en laag bleef beweren dat alles fantastisch verliep, zegt nu dat vakkennis belangrijker is dan uiterlijkheden. Jan van Zijl van de mbo-raad schoffeerde enkele weken geleden de demonstrerende mbo-scholieren door tijdens het spoeddebat over de kwaliteit van het mbo te juichen van plezier toen het debat niet tot politieke consequenties leidde. Nu zegt hij

dat hij de kritiek herkent en dat de nadruk weer op kennis mag liggen. De mensen die het mbo hebben vernield, presenteren zich nu als redders in de nood.

Eén ding is duidelijk. Van deze zelfbenoemde eigenaren van het onderwijs kunnen we geen geloofwaardig beleid meer verwachten. Ze hebben zichzelf gediskwalificeerd. Ze hebben ernstige schade aangericht in het onderwijs, ze hebben een verloren generatie jonge mensen nagelaten en daarmee zijn ze verantwoordelijk voor een maatschappelijke schade die niet in cijfers is uit te drukken. Zij zijn de oorzaak van een gigantisch probleem, niet de oplossing. Het eerste wat een volgende minister moet doen, is het ontmantelen van deze kleilaag die kwaliteitsverbetering in de weg staat. Pas dan kan het mbo weer worden wat het was: een prachtige opleiding waar het talent van zo'n 500 duizend jongeren weer tot zijn recht komt.

Harm Beertema bestuurslid mbo Beter Onderwijs Nederland.